

JUSTITSMINISTERIET

Civil- og Politiafdelingen

Folketinget
Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Christiansborg
1240 København K.

Dato: 24. januar 2008
Kontor: Dyrevelfærdskontoret
Sagsnr.: 2008-151-0143
Dok.: JOK41112

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 73 (Alm. del), som Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har stillet til justitsministeren den 10. januar 2008.

Lene Espersen

/

Cristina A. Gulisano

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 73 fra Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (Alm. del):

”Vil ministeren oplyse, om det er muligt at gennemføre lovgivning i Danmark, der forbyder ræveavl, handel med ræveskind og handel med produkter fremstillet af ræveskind, og vil ministeren vurdere, i hvilket omfang det vil være et ekspropriativt indgreb?”

Svar:

1. Et forbud mod opdræt af ræve begrundet i dyreetiske hensyn rejser spørgsmål bl.a. i forhold til EU-retten.

Efter Justitsministeriets opfattelse vil det ikke være i strid med EF-Traktatens artikel 28 (om forbud mod importhindringer) og artikel 29 (om forbud mod eksporthindringer) at forbyde opdræt af ræve i Danmark. Der er således som udgangspunkt frihed for medlemsstaterne til at indføre forbud mod produktion af bestemte varer.

Det følger imidlertid af EF-Domstolens praksis, at ”indførelsen af en fælles markedsordning ikke er til hinder for, at medlemsstaterne anvender nationale bestemmelser, der forfølger andre samfundstjenlige formål end den fælles ordning, selv om disse bestemmelser kan påvirke fællesmarkedets funktion i den pågældende sektor (...)”, jf. præmis 29 i dom af 16. januar 2003, sag C-462/01, Ulf Hammersten, Sml. s. I-781.

Levende pelsdyr er omfattet af Rådets forordning nr. 827/68 om en fælles markedsordning for visse varer. Et forbud mod ræveopdræt vil således skulle begrundes i samfundstjenlige formål, der ikke varetages af markedsordningen.

Markedsordningen angiver i præambelen at have til formål at virkeliggøre enhedsmarkedet, sikre fuldstændig anvendelse af den fælles toldtarif samt liberalisere vareudvekslingen i Fællesskabet.

Det kan give anledning til tvivl, om der med markedsordningen er gjort udtømmende op med de almenyttige formål, der kan begrunde foranstaltninger, der påvirker fællesmarkedets funktion i de berørte sektorer. Imidlertid fremgår det hverken af forordningens præambel eller af selve forordningen, at den forfølger dyreetiske hensyn, hvorfor et forbud mod

opdræt af ræve begrundet i dyreetiske hensyn vil have et almennyttigt formål, som den fælles markedsordning for visse varer ikke har.

Det spørgsmål kan imidlertid rejses, om dyreetiske hensyn kan retfærdiggøre et isoleret forbud mod opdræt af ræve, når samme dyreetiske hensyn ikke samtidigt vil nødvendiggøre et generelt forbud mod opdræt af pelsdyr, som f.eks. mink, i Danmark.

Det tilføjes, at det ikke kan udelukkes, at et forbud mod opdræt af ræve vil kunne begrundes i hensynet til beskyttelsen af dyrevelfærden. Dette vil imidlertid kræve, at der foreligger fornøden dokumentation herfor. En sådan dokumentation er Justitsministeriet ikke på nuværende tidspunkt i besiddelse af.

2. Et forbud mod handel med ræveskind og produkter fremstillet af ræveskind vil udgøre en handelshindring omfattet af EF-Traktatens bestemmelser om varernes fri bevægelighed i artikel 28 og artikel 29.

Efter EF-Domstolens faste praksis kan en handelshindring imidlertid begrundes i de hensyn, der er opregnet i EF-Traktatens artikel 30 eller af såkaldte alment tvingende hensyn som f.eks. dyretik og dyrevelfærd. Der henvises til argumentationen ovenfor for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt et forbud mod handel med ræveskind og produkter fremstillet af ræveskind vil kunne begrundes i dyreetiske hensyn eller i hensynet til beskyttelsen af dyrevelfærden,

Foruden at et forbud skal begrundes i et beskyttelsesværdigt hensyn, skal det opfylde proportionalitetsprincippet. Heri ligger, at et forbud skal være egnet til at varetage hensynet til dyretik eller dyrevelfærd samt være den mindst indgribende foranstaltning til opnåelse af formålet.

Det vil bero på en konkret vurdering ud fra hensynene bag forbuddet, om denne betingelse kan anses for opfyldt.

3. Med hensyn til spørgsmålet om, i hvilket omfang det vil udgøre et ekspropriativt indgreb at gennemføre lovgivning i Danmark, der forbyder ræveavl og handel med ræveskind samt produkter fremstillet af ræveskind, skal Justitsministeriet bemærke følgende:

Spørgsmålet om ejendomsrettens beskyttelse er reguleret i bestemmelsen i grundlovens § 73, der har følgende ordlyd:

”§ 73. Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.”

Det følger af bestemmelsen i grundlovens § 73, at to overordnede betingelser skal være opfyldt, for at der er tale om ekspropriation i grundlovens forstand.

For det første skal der være tale om et indgreb i en rettighed, der er beskyttet af grundlovens § 73 (et indgreb i ”ejendom”).

For det andet skal der være tale om, at der foretages et indgreb i en beskyttet rettighed, der må karakteriseres som ekspropriativt.

4. Om den første betingelse skal det bemærkes, at udtrykket ”ejendom” i grundlovens § 73 må forstås i vid betydning. Det er således almindeligt antaget, at bestemmelsen ikke alene beskytter ejendomsret i traditionel forstand, men også begrænsede rådighedsrettigheder såsom brugsrettigheder, servitutter og panterrettigheder, jf. således bl.a. Henrik Zahle, Dansk Forfatningsret (3. udgave, 2003), side 184 f.

Det er endvidere almindeligt antaget, at bestemmelsen ikke alene beskytter rettigheder af privatretlig karakter, men også særlige rettigheder af erhvervsmæssig karakter stiftet på offentligretligt grundlag, f.eks. næringsrettigheder, jf. bl.a. Peter Germer, Statsforfatningsret (4. udgave, 2007), side 271, Henrik Zahle, a. st., side 186, samt Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret (3. udgave ved Ole Espersen, 1980), side 648 f.

Herudover er det antaget, at erhvervsmæssig virksomhed, der udøves uden grundlag i en særlig tilladelse eller med hjemmel i lov eller aftale, kan udgøre en beskyttet rettighed efter grundlovens § 73, jf. bl.a. Henrik Zahle, a. st., side 188, samt UfR 1980, side 955 Ø.

Efter Justitsministeriets opfattelse må udøvelse af virksomhed med opdræt af pelsdyr – herunder opdræt af ræve – antages at udgøre en rettighed, der er beskyttet af grundlovens § 73, og et eventuelt lovgivningsmæssigt forbud mod at drive ræveavl må således antages at indebære et indgreb i en rettighed, der er omfattet af grundlovens ejendomsbegreb. Det samme må antages at gælde i forhold til gennemførelse af et forbud mod handel med ræveskind og produkter fremstillet af ræveskind.

5. Om den anden betingelse, der skal være opfyldt, for at der er tale om ekspropriation i grundlovens forstand, bemærkes, at det er almindeligt antaget, at spørgsmålet om, hvorvidt et indgreb i en beskyttet rettighed har karakter af ekspropriation, må bero på et samlet skøn over indgrebets beskaffenhed, jf. bl.a. Max Sørensen, Statsforfatningsret (2. udgave ved Peter Germer), side 412, og Alf Ross, a.st., side 665 ff.

Som momenter, der må tillægges betydning ved udøvelsen af det nævnte skøn, peger man navnlig på indgrebets formål, i hvilken grad indgrebet er generelt eller konkret (herunder om det rammer mange eller få personer), indgrebets intensitet, om indgrebet angår en fremtidig eller en aktuel rettighed, om indgrebet går ud på at overføre rettigheden fra den hidtidige ejer til en ny eller på en tilintetgørelse af denne råden, samt indgrebets begrundelse.

Justitsministeriet finder det – på grundlag af de foreliggende oplysninger – ikke muligt nærmere at udtale sig om, i hvilket omfang et forbud mod henholdsvis at drive ræveavl og handle med ræveskind og produkter fremstillet af ræveskind vil kunne have karakter af ekspropriation. En udtalelse om forholdet til grundlovens § 73 vil således afhænge af den nærmere udformning af sådanne forbud og de konkrete konsekvenser for de pelsdyravlere og buntmagere mv., der måtte blive ramt af det enkelte forbud.

En nærmere udtalelse om, hvorvidt et lovgivningsmæssigt forbud mod henholdsvis at drive ræveavl og handle med ræveskind og produkter fremstillet af ræveskind vil have karakter af ekspropriation, vil således bl.a. afhænge af om forbuddet varetager saglige, almene hensyn, om forbuddet rammer mange eller få pelsdyravlere og buntmagere mv., og om forbuddet rammer de pågældende pelsdyravlere og buntmagere mv. økonomisk intensivt.

Hvad særligt angår et eventuelt lovgivningsmæssigt forbud mod at drive ræveavl finder Justitsministeriet imidlertid anledning til at bemærke, at et sådant forbud efter omstændighederne vil kunne ramme allerede etablerede pelsdyravlere – herunder navnlig de avlere, der alene driver ræveavl som erhvervsmæssig virksomhed – så økonomisk intensivt, at der vil være tale om ekspropriation, medmindre der fastsættes en overgangsordning eller en dispensationsordning, der indebærer, at de pågældende pelsdyravlere, også efter indførelse af et forbud på området, vil kunne fortsætte driften af ræveavl i en længere årrække.